

Ni vas, radićevci, ni vaše „disidente“!

Zadnjih dana u Dalmaciji vlada neobična živahnost, rekli bi neke vrsti raspoloženja. G. Stjepan Radić, advokat drugog generala u Uzunovićevoj vladi, dobio je zadnja četiri dana na svom pohodu hrvatskom narodu Dalmacije zasluženu plaću. G. Stj. Radić je doživio da njega, bivšeg velikog triumfatora koji je okupljao desetine hiljada ljudi na svoju riječ, ne će više skoro nitko da sluša. Dođe par pojedinaca i — konac. Masa nema više! U Sinju mu porazijaše prozore na kući, gdje je otišao. Pričaju nam, da je auto g. Radića putujući u trogirsku Zagoru zabasao do Vroglja kod Šibenika. Zalutalom šoferu je kazao pravi put tezak Netko iz automobila, valjda nadajući se veliku oduševljenju, upozorio težaka da se u autu nalazi sam glavom „predsjednik Radić“. Tezak je indiferentno rekao: „Pa Bog mu dao zdravlje!“ i otišao. U primorju od Splita do Omiša i Trogira Stj. Radić je doživio srbu blažuju. Na njegova obećanja o školama, cestama itd. govorili su težaci naše Zagore: „Čuli smo mi to već!“ „Obećali ste nam to hiljadu puta!“

Nakon kraha i proposti u Banovini, demagog je doživio još veći krah u Dalmaciji.

Gosp. Stj. Radić vodi već osam godina svoju politiku. Mnogo smo puta pokazali, kako je mijenjao iz osnova program svoje stranke, kako je u taktici bio nespretn, nedosljedan i slab politik. Nije danas o tome riječ. Ali, pitamo se: Je li g. Stj. Radić doista napravio nešto korisna narodu svojom politikom? Držimo da nije. Stj. Radić nije u najodlučnijim momentima dolazio u Konstituantu, on je puštao da u Skupštinu slobodno raspolaze narodnim hrvatskim novcem ljudi, koje je on mogao, da je htio, srušiti s vlade. U vrijeme, dok on nije ušao u Skupštinu i kanio se politike apstinencije, doživio je hrvatski narod najteže časove. Da je on u Skupštinu došao odmah i tamo korisno radio, nebi radikalna stranka bila došla do tako velike brojčane snage, nebi se naš novac trošio na druge a ne naše primorske krajeve.

Konačno je došao u Skupštinu. Prvim svojim nastupima srušio je Davidovićevu vladu, koja iako nije bila bog-zna-kako dobra, nije bila prema Hrvatima rdavo raspoložena. Natjerao je Hrvate pod Obznanu. Došli su izbori 1925. g. i donijeli nasiljem PP vladi tek par glasova većine u Skupštini. 1. g. Stj. Radić mjesto da se samo malo stripi, ode u centraliste. Odrেকao se republike — ni brige nas za nju! — ali odrেকao se zahtjeva hrvatskog naroda po samopravi. Došao je na vladu i evo već skoro dvadeset mjeseci njegova vladanja u RR-zajednici — zar je narodu bolje? Nagomilavaju se tereti, diže se državni proračun, čeka se deficit državnih financija, osiromašenje naroda je skoro potpuno, država nema inicijative, ne gradi, ne podupire — a svemu tome kriva je stranka Stj. Radića i radikala. Oni su krivi da danas ne možemo pi-

snuti u štampi, jer su izglasali nabražnjački zakon o štampi. Dvadeset mjeseci je da je Stjepan Radić na vladi i nema boljika narodu. Čak i ona agrarna reforma, koju kao živinu uzimlje jedna stranka za drugom, nije u Dalmaciji provedena. Narode, vidiš li to! Možeš li i danas nakon tolikog varanja i krađetvog narodnog povjerenja dati glas g. Stjepanu Radiću, koji brani drugog generala u vladi i koji sjedi s onima, koji kažu da je bolje kad ministri ne ovise o tvom povjerenju? Hrvatski narod ne će više ići za radićevskim varalicama, koji su od seljačke republike do vlade generaliskih stručnjaka počinili toliko političkih grijeha.

Ali ne će i ne smije ići naš hrvatski narod u Dalmaciji ni za „disidentima“ stranke g. Radića. Koji su ti „disidenti“? Ima ih svake vrsti,

Državni proračun u financijskom odboru.

U ponedjeljak nastavljen je raspravljanje o državnom budžetu i ekspoziciju ministra financija dra B. Markovića u financijskom odboru Nar. Skupštine.

Prvi je uzeo riječ dr Slavko Šećerov, koji kaže, da je prethodnik sadanega ministra financija držao bio ekspoziciju o novom budžetu, u kojem je naglasio, da su učinjene maksimalne moguće uštede, da je budžet uravnotežen, da su učinjene izvjesne izmjene u sastavu budžeta i da su državna preduzeća za državu unosna i potrebna. Sadašnji ministar financija popunio je taj ekspozicij u sličnom smislu, sa svoje strane opet naglašujući da su učinjene najveće uštede i da postoji ravnoteža. Međutim se naša financijska i budžetska politika mora razvijati ovim tezama: 1) Privrednom snagom zemlje, 2) sadašnjim stanjem privrede, 3) stvarnim financijskim stanjem i budućim financijskim stanjem zemlje i 4) valutnom reformom. Naša privredna snaga zavisi od privredne strukture zemlje. Ako promotimo budžete posljednjih triju perioda, onda vidimo, da iz jedne godine u drugu prelaze deficiti ranijih godina. 1924.-25. budžetske godine iznosio je deficit prošle godine, koji se je pokrio u ovoj godini, oko milijardu dinara. 1925.-26. bila je milijarda i po, a prošla godina, kako možemo suditi po prihodima prvih pet mjeseci svršava deficitom od dvije milijarde, koji će se opet pokriti u narednoj godini. Faktički se vidi po obračunima kako to ide iz godine u godinu i to prenošenje stalnih deficita mora da prestane. Činjenica, da će ova godina ostaviti narednoj u nasljedje deficit od dvije milijarde, mora uz agrarnu krizu i zastoj u industriji, te primitivnu poljoprivredu natjerati ministra financija na sasvim druge mjere, nego ih je on predložio. Projektovani rashodi proračuna za 1926.-27. godinu iznosili bi 11 milijardi i 690 milijuna. Od ove sume opći državni izdatci iznose preko 7 i po milijardi, od toga ide preko 4 milijarde na lične izdatke, a 3 i pol na materijalne. To znači da 60 posto rashoda ide na lične izdatke. Normalni bi odnos bio da bude 25 posto ličnih rashoda (plaće, penzije, pomoći) a 75 posto materijalnih rashoda. Tu se dakle vidi, da se budžet ličnih rashoda mora smanjiti barem za jednu milijardu. Isto tako treba materijalne rashode oboriti barem za pola milijarda. To je moguće učiniti, jer naša država plaća sve nabavke skuplje i uz veće cijene od trgovca na veliko.

Osim toga privredna su preduzeća države nerentabilna i treba ih dati u privatne ruke i komercijalizovati. Ta preduzeća treba pretvoriti u akcionerska društva. Ako bi država akcije uplatila u svojim dobrim pa-

Tu su i federalisti dra Ante Trumbića, koji je 1921. g. u Konstituantu mislio da bi se moglo radićevske poslanike pozatvarati, koji je kasnije bio član republikanske fronte i sad je konačno federalista. U „disidente“ koji kućecaju za frankovcima. „Disidenti“ su i neki dojučerašnji radićevci iz splitskog, šibenskog, biogradskog i sinjskog sreza. Te najnovije radićevske disidente ne će hrvatski birači Dalmacije birati. Čestiti hrvatski izbornici, vi nesmijete birati one, koji su pomagali ministru Pašić-Pribičeviću vlade Driakoviću do mandata! Takve „disidente“ vode u splitskom kotaru ljudi, koji su 1923. g. u Zadržanom Savezu u Splitu išli s orjunasiima, radikalima i ostalom bratijom protiv hrvatskih zadrugara najjačih zadrugarskih mjesta. Među tim „disidentima“ ima

pirima, opet bi se smanjio budžet za čitavu milijardu dinara. To smanjivanje takvih izdataka potrebno je naročito radi toga, što smo reguizati ratne dugove sa Amerikom, a morat ćemo ih reguizati jednako i sa Engleskom, pa će odatle nastati povišenje anuiteta i veće opterećivanje budžeta. Zato treba stvoriti nove siobodne prihode za pokrivenje, valja uštediti na ovaj način stolne milijuna. U ovom budžetu predviđene su i investicije u iznosu od čitave milijarde dinara. Ovu cijelu svotu treba brisati. Pitanje investicija kao i neka druga pitanja valja riješiti posebnim zajmovima. Kad je već uvedena praksa da se financijskim zakonom uvode tolike i tolike zakonske odredbe za narazličite resore, onda treba financijskim zakonom donijeti potrebne reforme, da se smanje rashodi. Ističe nerazmjer između budžetskih cifara i kupovne snage valute i naglašuje kako valja učiti valutu velikom valutnom reformom, a za to je opet potreban poseban zajam. Ministar finansija trebao je da iznese konkretne mjere o tim pitanjima, a ne da se zadovolji idejnim programima. Glasovat će protiv.

Iza dra Šećerova govorili su još ministar financija, radićevac Preka, koji se jačao na teško stanje naroda, i federalista dr Polić, koji je rekao, da je istina što kaže Preka, ali da mu se on čudi što će onda glasovati za proračun.

Izbori za franc. Senat

Prema službenim obavještenjima nedjeljni izbori su 108 senatskih mjesta ovako razdijelili: Umjereni republikanci 19, (prije 22), ljevičarski republikanci 16 (21), socijalistički radikali 48 (51), socijalisti 10 (2), radikali 7 (8), konservativci 4 (4), socijalistički republikanci 2 (0), komunisti 2 (0) nezavisni socijalisti 1 (Pierre Laval). Izbori su prošli mirno. Za vrijeme izbora umrla su tri senatska delegata i to jedan nesrećom. To je Beavin, koji je pao kad je htio ući u vlak, i točkovi su mu odsjekli obe noge te je naskoro umro. U Strassburgu je umro drugi delegat, kad se htio uputiti na izbor, treći je delegat umro odmah poslije izbora. Poslije Hrvatske ljevica se znatno ojačala, pa sada raspolaže u senatu sigurnom većinom. Time je vrlo pojačan Briandov položaj i promjene u vladi mogu se očekivati u skoro vrijeme osobito poslije preuranjene ofenzive Poincaréa protiv Brianda. U političkim krugovima

ljudi, koje bi uzalud tražili 1920. i 1921. g. kad su nas, hrvatsku kršćansku demokraciju, po Splitu tukle protivhrvatske skupine. I, konačno, kako to, da su se oni tek danas sjetili da je njihov vođa, obožavani „predsjednik Radić“, bio na krivu putu, pa ga tek sada ostavljaju! Čemu danas tako strašno bijesne ti „disidenti“ protiv svoje matice, protiv svog bivšeg predsjednika. Oni koji su toliko vremena s njim stali skupa, koji su s njim išli i u vatra i u vodu, isti su kao i on. Ako je on politička varalica, onda su to i oni! Ni oni, baš kao ni njihova bivša matice nemaju prava da dobiju narodno povjerenje.

Mi od Hrvatske Pučke Stranke pozivamo hrvatske izbornike da sve tatove narodnog povjerenja, koji se ušuljaju u seljačke domove kroz vrata, otprave kroz vrata, a one, koji hoće da uđu na silu, neka bace preko praga napolje i apute u „mirotvornu Radićevu republiku“.

Skupština Struk. Saveza

U nedjelju 9. o. mj. održana je u Splitu glavna godišnja skupština Radničkog Strukovnog Saveza za Dalmaciju. U prostorijama Radničke Komore našlo se okupljeno sedamdesetak odaslanika pojedinih radničkih skupina Saveza iz čitave pokrajine.

Skupštinu je otvorio predsjednik Frano Ž. Donadini i pozdravio prisutne delegate skupina i izaslanika Rad. Komore Madirazu. Ukratko je ponovno naglasio veliki cilj organizacije, bez koje radnička klasa apsolutno ne može da se razvija. Očrtao je loše stanje radnika u državi, koji osivo u Sloveniji, gdje je dr Krek pred 30 godina udario temelje organizaciji kršć. socijalističkog radništva, skoro i nisu organizirani. Strukovni Savez Dalmacije traži

da se radnicima poboljšaju plate u omjeru s predratnim; da radnici imaju učešća na čistom dobitku poduzeća t. j. procent od onoga što zarađaju poslodavci na radu radnika; da radnici dobiju po uzoru na Čehoslovačku, Austriju itd. u starosti i iznemoglosti mirovinu; da se provedu i to što prije izbori za Radničku Komoru i Ured za osiguranje radnika, da u njemu ne sjede samo poslodavci i ljudi, koji su njima po volji pa ne daju radniku ni ono, što mu zakon pruža; da se uspostavi Burza rada, koja je ukinuta; da država potpomogne besposlene; da radnici dobiju besplatnu vožnju na željeznicama, kad idu tražiti rada; da se radnicima ne uskraćuju beneficije zakona, zagarantovane za slučajeve bolesti itd. Izvještaj predsjednika primljen je s odobravanjem na znanje. Tajnik Saveza August Cvikelj izvješćuje o radu Saveza, koji je u

zadnoj periodi jako oživio. Savez ima brojne skupine radnika raznih kategorija. Trebat će da se radi još življe i da se pođe tragom Slovenije, u kojoj SS ima preko 20.000 organiziranih radnika.

O stanju centralne blagajne izvijestio je dr T. Ciko.

Izvištaji su primljeni dobro i velikim zadovoljstvom.

Primljene su manje promjene u pravilniku organizacije tako, da će se ova sada zvati Glavni Strukovni Savez. Centralni odbor ima 20 članova i 7 zamjenika, a od tih se bira uži odbor od 5 lica, koji će stalno u Splitu boraviti.

Članstvo je okategorisano u razrede gledom na članarinu, koju će uplaćivati i koristi koje će primati. Ti su razredi;

I. članarina 2.50 Din sedmično; II. 3 Din; III. 4 Din; IV. 5; V. 7 Din i VI. (šegrti) 1.50 Din sedmično. Prema pripadanju pojedinom plaćevnom razredu sistemizirane su potpore iz fonda za besposlene, koji će ako su najmanje 7 mjeseci članovi primati i to pojedini radnički razredi po 5, 7.50, 9, 11 i 15 Din dnevno.

Određene su još druge odredbe potpornog karaktera.

U novu upravu GSS izabrano je 20 članova, između kojih Donadini. Cvikelj, J. Felicinović, Maslov, dr Ciko itd.

Skupštinu je pozdravio sekretar Madirazza u ime RK. Govorili su još V. Maslov, Ivčić i dr. Odlučeno je da GSS počne s izdavanjem *Radničkog Glasna*, kao svog glasila, koje će izlaziti u početku dvaput mjesečno.

Orlički organizatorno-tehnički tečaj

I ove je godine kao i lani održan orlički organizatorno-tehnički tečaj u Šibeniku 28., 29. i 30. prosinca. Tečaj je bio namijenjen svim društvima šibenskog orličkog Okružja, orličkim društvima u južnoj Dalmaciji i djevojkama iz mjesta u kojima još nema orličkog društva. Međutim rado vrijeme i manjkavosti parobrodarskih i željezničkih veza nijesu dozvolile da se tečaj razvije, kako je bio zamišljen. Ipak je usprkos strašnoga vremena tečaj bio posjećen izvan očekivanja. Bila su zastupana ova društva: Vodice (8), Murter (3), Iž Mali (3), Zaglav (2), Luka

(1) te Primošten (2) gdje još nema orličke organizacije, dakle usve 19 učesnica izvana. Šibenskih Orlica bilo je na tečaju oko 50, a na nekim predavanjima i više.

Tečajke su počimale svoj rad svakog jutra sv. misom, koju bi održavao vlč. don A. Radić u 7 sati u stolnoj crkvi sv. Jakova. Preko mise tečajke su pjevale razne božićne i misne pjesmice, većina ih je dnevno pristupala na sv. pričest, a 30. XII. bila je zaključna sv. pričest svih tečajka. Poslije sv. mise držao je presvj. msgr Niko Tabulov-Truta ekshortu i to o pobožnosti, o svetosti i o zaprekama na putu svetosti. Predavanja su počimala u 8^{1/2} sati. Radilo se intenzivno od 8^{1/2} do 1/2 sata i od 2 do 8 sati. Tečaj je vodio vlč. don A. Radić uz pomoć tajnice Okružja i članica Đačke Orlice.

Za vrijeme tečaja održano je 9 predavanja i to: Historijat i glavna načela orličkog pokreta, Karitativni rad Orlica, Sestrinstvo, ljubav i sloga u orličkim društvima, Naša gimnastika, Disciplina i red u orličkim društvima, Prosvjetno-odgojni i zabavni rad u orličkim društvima, Orlički pokret i njegovi protivnici, Savremeni apostolat i Sveta Ivana od Arka uzor vjerskog života Orlica. Predavanja su bila održana jednostavno, u lakom stilu, da tako budu što pristupačnija našim seoskim Orlicama. U predavanjima obrađena je i rastumačena svestrano ideologija orličkoga pokreta i rad u njemu.

Osim ovih predavanja održano je više praktičnih predavanja, kojima su proučena Pravila i Poslovnik društva osobitim obzirom na upotrebu u praksi.

U tehničkom pogledu nastojalo se, da se tečajkama dadu temeljni pojmovi gimnastike, t. j. redovne vježbe.

Da je tečaj bio od strane tečajka najozbiljnije shvaćen, dokazuje nam to, što nije bilo tečajke, makar da je pred godinu dana naučila čitati i pisati, koja ne bi pazorno pratila sve o čemu se raspravljalo i svoje utiske i sadržaj predavanja bilježila u svoje bilježnice. O uspjehu tečaja ne da se sumnjati. O tome nas uvjerava ispit, koji je položila svaka tečajka svršetkom tečaja iz ideologije te organizatornog i tehničkog rada. Na ispit je došao sam presvj. biskup g. dr Jerolim Mileta, koji je izrazio svoje čestitke na ovakvom uspjehu. Osim presvj. biskupa zaključku je tečaja prisustvovao predsjednik šibenskog

Orla g. Vl. Kulić, predsjednica šibenske Orlice gđa Ilka Medić, predsjednica i blagajnica Okružja gđa M. Kaštelan i gđa Stoff. Svi su izrazili u pozdravnim govorima zadovoljstvo nad ovim tečajem, a same tečajke izjavile su, kako se osjećaju uprav sretno, što su mogle da prisustvuju tečaju i da se okoriste njime.

30. pr. mj, popodne održana je skupština Orličkog Okružja u Šibeniku.

Ovaj tečaj najbolje govori o ljubavi i brizi Okružja za naša društva. On neka zaključni prvu godinu orlovskog rada a ujedno neka bude čvrsta osnovica za rad u drugoj godini. Učesnice ovoga tečaja poletile vesele i sasvim promijenjene svojim društvima, pa zato očekujemo u novoj godini novi rad, pun ozbiljnosti, poleta i oduševljenja.

IZ GRADA I OKOLICE.

Higijenska izložba „Majka i dijete“ otvorena je u nedjelju u prostorijama Općinske zgrade na Poljani. Ulaz na izložbu, koja sadrži dosta modela higijenično-pedagoških objekata, koji su popraćeni interesantnim statističkim tablama, besplatan je. U nedjelju je izložbu posjetilo mnoštvo svijeta, osobito težačkog elementa. Opć. liječnik dr Škarica je rastumačio prisutnima pojedine snimke izložbe. Jučer je dr Machiedo održao predavanje o tuberkulozi, a sutra će predavati dr Poturica o alkoholizmu, dočim će u petak dr Rimondo predavati o vječnim bolestima.

Krasna vremena, skoro proljetna, iznenadila su nas ovó dana. Osim krasna sunca i temperatura je vrlo ugodna — 11° Celsiusa.

Uboškom Domu da počaste uspomenu pok. vladike D. Pantelića darovali su Javna Dobrotvornost i Općina Šibenik po 500 Din a Tvrtka Ante Šupuk i Sin 200 Din. Ugledali se i drugi u ovaj primjer.

„ITO“ pasta za zube - najbolja.

Oglas.

Donosi se do znanja, da će se u stečaju nad imovinom „Medicinalne Drogerije Mr. N. Kučera i drug u Šibeniku“ dana 31. Januara 1927., na „Maloj loži“ u Šibeniku sudbenim putem na javnoj dražbi prodati dućanski predmeti i namještaj,

i to u cjelini, uz najnižu ponudu od Din 124.031.45.

Za slučaj neuspjeha takove prodaje u cjelini, susljednih dana biti će dražbena rasprodaja na malo po propisima ovršnog reda.

Za pregled prostorija, namještaja, predmeta i procjene reflektanti se mogu obratiti na kancelariju Dra Henrika Marina, odvjetnika u Šibeniku.

U Šibeniku, dne 10. Januara 1927.

Dr Henrik Marin
stež. upravitelj.

Vlasnik, izdavalac i odgovorni urednik: Ante Erga. — Tisak Pučke Tiskare u Šibeniku — (Predstavnik: Jerolim i Vjekoslav Matačić).

Gospodarska Štedionica u Splitu

Rimska ulica 3.
(kod Peristila).

Telefon Br. 363.

Podružnica u Makarskoj

Najveći Dalmatinski
zavod na zadrudnom
temelju.

Prima uloške na
knižice i u tekućem
računu te ih
najpovoljnije
ukamaćuje.

Obavlja sve bankovne
poslove najkulatnije.
Kupuje devize i valute uz
najpovoljniji dnevni tečaj.

Zadružna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani

VLASTITA ZGRADA — — —
UL. KRALJA TOMISLAVA 108

Podružnica Šibenik.

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. NOĆNI 67

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT.

Ispostava: BLED.

Dionička glavica i pričuva preko Din. 16.000.000.

Ulošci nad Din. 250.000.000 — — — Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMAĆUJE NAJPOVOLJNJE.

OPREMA SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.